

ASTRAGALUS TURKUM O'SIMLIKLAR: TAVSIF, XUSUSIYATLAR VA FOYDALARI

Anvar Akhmedov

Alfraganus Universtiteti, Tibbiyot Fakulteti, Farmatsevtika va Kimyo Kafedrası, O'zbekiston;

O'simlik Moddalari Kimyosi Instituti, O'zbekiston Fanlar Akademiyasi, O'zbekiston

e-mail: a.axmedov@afu.uz;

Abstract: Astragalus turkum o'simliklari (Astragalus) Fabaceae oilasiga mansub bo'lib, dunyo bo'ylab 3000 ga yaqin turga ega. Ular ko'proq Shimoliy va Janubiy Amerika, Osiyo, Yevropa va Avstraliyada uchraydi. Ushbu o'simliklar ko'pincha buta yoki kichik daraxt shaklida bo'lib, ko'pchiligi ildizlaridan foydalanadigan dorivor xususiyatlarga ega.

Kalit so'z: Astragalus membranaceus, Astragalus gummifer, Fabaceae.

Kirish qism. Astragalusning umumiy tavsifi

Astragalus o'simliklari turli xil o'lehamda va shakllarda bo'lishi mumkin. Ko'plab Astragalus turlari ko'p yillik, ba'zilari esa bir yillikdir. Ularning barglari oddiy yoki murakkab bo'lishi mumkin va gullari odatda sariq, oq yoki binafsha rangda bo'ladi. Gullar odatda ko'plab kichik gullardan tashkil topgan to'plam shaklida joylashgan.

Astragalusning biologik va ekologik o'ziga xosliklari

Astragalus o'simliklari ko'pincha qurg'oqchil va dasht sharoitlarga moslashgan. Ularning ildizlari ayniqsa uzun bo'lib, yer ostidan suv va minerallarni olishga yordam beradi. Ushbu o'simliklar tuproqni yaxshilash va o'simliklarning boshqa turlariga moslashishga imkon beradigan azotni to'plash qobiliyatiga ega. Ularning ko'plab turlari to'planib, salbiy sharoitlarda ham o'sishi mumkin.

Astragalus turlarining ba'zi muhim turlari va ularning xususiyatlari

1. **Astragalus membranaceus** – Bu tur, ayniqsa Xitoy va Osiyo tibbiyotida juda mashhur. U immun tizimini mustahkamlash, energiyani oshirish va qarish jarayonini sekinlashtirishga yordam beradi. Ushbu turda fitoestronlar va boshqa bioaktiv moddalar mavjud bo'lib, ular inson sog'lig'iga foydali ta'sir ko'rsatadi.
2. **Astragalus gummifer** – Bu tur, ayniqsa, gummi ishlab chiqaradigan o'simlik sifatida mashhur. Gum mushaklarni tiklashda foydalidir.

Astragalusning tibbiy foydalari

Astragalus o'simliklarining dorivor xususiyatlari uzoq vaqtdan beri tan olingan. Ular asosan quyidagi foydalarga ega:

- **Immunitetni kuchaytirish:** Astragalus o'simliklari, xususan, Astragalus membranaceus, immun tizimini yaxshilashda keng qo'llaniladi. Bu o'simliklar organizmni viruslar va bakteriyalarga qarshi kurashish uchun kuchaytiradi.
- **Qon bosimini tartibga solish:** Ba'zi tadqiqotlar, Astragalus o'simliklarining qon bosimini normal holatga keltirishga yordam berishini ko'rsatdi.
- **Qarishga qarshi ta'sir:** Astragalus, ayniqsa, uning antioksidant xususiyatlari tufayli, qarish jarayonini sekinlashtirishda foydalidir.

Astragalusni ishlatish va xavfsizlik

Astragalus o'simliklarini dorivor maqsadlarda ishlatish uchun turli shakllarda tayyorlash mumkin, masalan, choy, kapsula yoki ekstrakt shaklida. Biroq, ularni ishlatishdan oldin, ayniqsa, homiladorlik yoki emizish davrida yoki boshqa tibbiy holatlar mavjud bo'lsa, shifokor bilan maslahatlashish muhimdir.

Xulosa

Astragalus turkum o'simliklari nafaqat tabiiy go'zallikka ega, balki ularning ko'plab turlari tibbiyotda muhim ahamiyatga ega. Ularning o'sish xususiyatlari va foydalari insonlar uchun juda ko'p foydali xususiyatlarni taklif etadi. Agar ular to'g'ri qo'llanilsa, Astragalus turkum o'simliklari salomatlikni saqlash va yaxshilashda samarali yordamchi bo'lishi mumkin.